

JOULUKUU 2020

eläin

AJANKOHTAISTA
TIETOA
TALOUDESTA JA
TULOISTA

MAIDONTUOTANTO | LIHATALOUS | MUNANTUOTANTO | ELÄINTERVEYS

Hyvä
eläinainees
tekee
tuloksen

REKRYTOINTIIN KANNATTAA
UHRATA AIKAA

TAUTISUOJAUS VOI
PELASTAA KATASTROFILTA

BUDJETOINNILLA SÄÄSTÖJÄ

MAATILAN
PELLERVO

Kuva: Senni Vallola

16

Terve karja kannattaa -hankkeen parissa työskentelevän Krista Ketosen mukaan myös Suomessa on herätty karjatilojen bioturvallisuuden kehittämiseen.

50

Kaitamäen lammastilan yrittäjien unelma toteutui oman kehräämön myötä.

TOISTUVAT

- 3 Pääkirjoitus
- 6 Ajankohtaista
- 15 Maitopoika
- 58 Palveluhakemisto

10

Landella luistaa -podcastia tekevät Maija Kylmänen ja Hanna Luukinen ovat ylpeitä maatalousyrittäjyydestä. "Se on terveellistä juurevuutta ja kehittyvää nykyaikaa."

VILLE LUKKARILA, teksti
PIRKKO VUOHTONIEMI, kuvat

Edullinenkin tautisuojaus voi pelastaa isolta katastrofilta

Bioturvallisuudesta huolehtiminen on yhä keskeisemmässä roolissa karjatilojen johtamisessa. Eläintautiriskin minimointi vaatii panostusta, mutta ei ihmeitä. Vaikka onnistuneen tautisuojauksen vaikutukset eivät suoraan tilillä näykään, voi realisoitunut eläintautiriski järkyttää koko tilan taloutta.

Uusitalon kahden robotin lypsynavetta valmistui Haapavedelle 2015. Yrittäjäpari Jenni ja Tero Uusitalon lisäksi tilalla työskentelee yksi vakituinen palkkatyöntekijä.

Vilakka loppusyksyn päivä Haapavedellä saa pohtimaan, ettei Suomessa tarkene tautikaan. Koleista keleistä huolimatta karjatiloihin kohdistuva tautipaine on kasvamaan päin. Tilakoon kasvaessa ja tilojen käyttäessä yhä enemmän erilaisia ostopalveluja, kasvaa myös tilojen eläintautiriski.

Tilakoon kasvun myötä mahdollisten vahinkojenkin taloudellinen suuruus on kasvanut. Esimerkiksi yhden robotin pihattonavetan salmonellaneerauksen kustannukset ovat keskimäärin noin 50 000 euroa.

Suuressa karjassa myös vaarattomammat eläintaudit tulevat kalliiksi kustannusten kertaantuessa. Tilalla leviämään päässyt utaretulehdus aiheuttaa melkoisen laskun, kun eläin kohtainen kustannus liikkuu Luonnonvarakeskuksen arvion mukaan tuhannen euron molemmin puolin.

”Suomessa asiat ovat niin hyvin, ettei eläintauteihin ole totuttu varautumaan kovin hyvin”, Satafoodin asiantuntija **Krista Ketonen** muotoilee.

”Syrjäisessä ja harvaan asutussa pienehköjen tilojen Suomessa riski eläintautien leviämiseen on ollut alhaisempi kuin Manner-Euroopassa. Nyt on onneksi täälläkin alettu heräämään karjatilojen bioturvallisuuden kehittämiseen.”

Terveyttä ja kannattavuutta

Ketonen työskentelee Pohjois-Pohjanmaalle sijoittuvan Terve karja kannattaa -hankkeen parissa. Parivuotisen hankkeen tavoitteena on kehittää lypsykarjojen ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja sen myötä parantaa tilojen kannattavuutta.

Hankkeessa pilottitilana mukana olevan Uusitalon tilan emännän **Jenni Uusitalon** mukaan hankkeesta on ollut apua tilan tautiturvallisuuden kehittämisessä.

”Useat tautiriskiä pienentävät ratkaisut ja toimintamallit ovat suhteellisen edullisia, kunhan vain ensin ylipäänsä keksii ruveta niitä toteuttamaan. Hankeen myötä olemme kehittäneet tilan tautiriskinhallintaa, ja op-

pieet havainnoimaan kotitilan riskitekijöitä. Esimerkiksi eläinkuljetusten turvallisuuteen on panostettu ja vasikoiden juottoämpärit numeroitu.”

Hankkeen alkaessa Ketonen ja ETT:n asiantuntijaeläinlääkäri **Hertta Pirkkalainen** vierailivat Uusitalon tilalla reilu vuosi takaperin. Ensimmäisellä käynnillä tarkasteltiin tilan tautisuojausten tilannetta ja mietittiin kei-

noja riskien minimoimiseksi. Sen jälkeen osapuolet ovat olleet vuoden mittaan toisiinsa yhteydessä etäpalaveriin.

Esimerkillistä toimintaa

Pirkkalaisen mukaan tautisuojausten tasossa on Suomessa vielä suuria tilakohtaisia eroja, ja parannettavaa riittää.

Tilan holstein valtainen karja viihtyy ilmvassa pihatossa. Navetan kaikki ilmanvaihtoraot on verkotettu huolellisesti lintujen kulun ehkäisemiseksi.

Hertta Pirkkalainen (vas.) ja Krista Ketonen kiersivät emäntä Jenni Uusitalon (oik.) opastuksella koko Uusitalon tilan kuvitteelliset bioturvallisuuslasit silmillä.

Uusitalon navetan vieraskulku ja tautisulku. Vaatteet vaihdetaan "likaisella puolella", jonka jälkeen astutaan penkin yli navettaan "puhtaalle puolelle".

Tilakierroksen aikana tehtiin muistiinpanoja loppuanalyysiä varten. Krista Ketosella on oikeaoppisesti päällä tilan tarjoama suojarustus, suojakäsineistä alkaen.

Nyt hankkeessa on meneillään toinen vierailukierros, ja tänään on tavoitteena selvittää miten hyvin Uusitalon tilalla on päästy tavoitteisiin.

"Hankkeessa mukana olevat tilat erottuvat tässä suhteessa parhaimmista, ja vuoden mittaan kehitystä on tapahtunut vielä lisää", Pirkkalainen kertoo.

Myös Uusitalon tilalla bioturvallisuuteen on panostettu jo aiemminkin. 2015 käyttöön otetussa uudessa kahden robotin pihattonavetassa on esimerkiksi hyvä ilmanvaihto ja vasikat on eritelty muusta karjasta toiseen tilaan.

Viileä ja kuiva sisäilma edesauttaa eläinterveyttä ja luo mahdollisille taudinaiheuttajille epäedulliset olosuhteet. Eri eläinryhmien selkeä erotteilu taas ehkäisee mahdollisten tautien leviämisen koko karjaan, ja ylläpitää etenkin vasikkaterveyttä.

Vasikkaterveydestä huolehditaan Uusitalossa reippaalla maidonsaannilla ja jatkuvasti tarjolla olevalla puhtaalla vedellä sekä rehuilla. Jokaisella vasikalla on numeroitu tuttiämpäri tautien leviämisen ehkäisemiseksi.

"Täällä kuivituskin on mallillaan. Ketoissa on olkea sopivasti, kun vasikan jalat peittyvät siihen maassa", Pirkkalainen arvioi.

Vasikkalan puolelta poistuttaessa pestään vielä väliovella saappaat.

Huomio vierailijoihin

Erikoisempi tautisuojaukseen liittyvä ratkaisu pistää silmään makuuparsien yläpuolella. Siellä roikkuu kattoon ripustettu sorkanhoitoteline.

"Tämän viritelmän ansiosta tilalle ei tarvitse kutsua sorkanhoitajaa yksittäisten eläinten takia, jolloin muilta tiloilta kulkeutuvien eläintautien riski vähenee", Uusitalo kertoo.

"Katto valikoitui sorkanhoitotelineen säilytyspaikaksi helppoutensa vuoksi, näin raskasta kalustoa ei tarvitse kuljetella edestakaisin, pelkkä sähkövinssaaminen riittää."

Toimintamalli saa kehuja, sillä tautiturvallisuuden kannalta vieraiden määrä tulisi varsinkin navetassa pitää minimissään.

Kaikkein suurimman riskin aiheuttavat juuri tilalta toiselle kiertävät ihmiset ja eläinkuljetukset, sekä eläinostot. Välttämättömien vieraiden aiheuttamaa tautiriskiä alennetaan tarjoamalla suojavaatteet ja kengät aina tilan puolesta.

Kiitosta saa myös Uusitalojen navetassa oleva erillinen vierasovi ja puukeutumistila.

"Vierasovi ja sen yhteyteen rakennettu tautisulku ovat bioturvallisuuden perustekijöitä, jotka tulisi löytyä tilalta kuin tilalta", Pirkkalainen kommentoi.

Ajatuksena on, että vieras vaihtaa omat vaatteensa tilan vaatteisiin ja kenkiin välittömästi oven läheisyydessä olevalla "likaisella puolella". Varrusteiden vaihdon jälkeen siirrytään "puhtaalle puolelle". Yksinkertaisimmillaan puolet voidaan erottaa toisistaan vaikkapa lattiateippauksella tai matalalla penkillä.

Eläinkuljetuksia varten olisi hyvä olla erillinen lastaustila, etteivät kuljetuksen mukana liikkuvat taudit leviä kerralla koko karjaan. Suositeltavaa olisi järjestää raatoja varten muusta tilasta erillinen ja helposti pestävä laatta, josta raatoauto voi hakea kuorman sa ajamatta pihaan.

Haittaeläimet oikea uhka

Tilakierros jatkuu navetalta rehuvarrastoille. Aumat, paalit ja siilot on py-

Vierailulla keskusteltiin mahdollisuudesta asentaa parrenerottajat ruokintapöydälle. Ruokarauha voi vaikuttaa ensikoiden tulokseen merkittävästi.

Tautien leviämistä voidaan ehkäistä numeroiduilla vasikkakohtaisilla tuttiämpäreillä.

"Useat tautiriskiä pienentävät ratkaisut ja toimintamallit ovat suhteellisen edullisia, kunhan vain ensin ylipäänsä keksii ruveta niitä toteuttamaan."

Lintujen mukanaan tuomaa tautiriskiä voidaan alentaa huolehtimalla rehun huolellisesta suojaamisesta. Pressu vaikeuttaa paalien nokkimista.

ritty suojaamaan siten, etteivät lintu pääse niiden sisältöön käsiksi. Tuhoeläinten torjunta on haastavaa, oikeastaan riskien pienentämisestä, ei poistamista. Sekä lintujen että jyrssiö-

den kohdalla on pyrittävä sulkemaan mahdolliset kulkureitit ja suojaamaan rehut ulosteelta.

Tuhoeläinten aiheuttama tautiriski on todellinen, viime vuonna salmonella todettiin 32 nautatilalla.

”Haastavimpia torjuttavia lienevät tilalta toiselle lentävät lintuparvet, kuten naakat, jotka voivat kuljettaa salmonella mukanaan. Muut haittaeläimet ovat paikallisempia”, Pirkkalainen pohtii.

KARJATILOJEN BIOCHECK TESTISSÄ

Terve karja kannattaa -hanke on parivuotinen Pohjois-Pohjanmaalle sijoittuva yhteistyöhanke. Tavoitteena on lypsykarjatilojen taloudellisen tuloksen parantaminen ennaltaehkäisevään terveydenhoitoon panostamalla. Aihe on tärkeä. Vaikka onnistuneen tautisuojausten vaikutukset eivät selkeästi ilmenekään, ovat epäonnistumisen vaikutukset rajut ja näkyvät.

Yhdeksän hankkeessa mukana olevan pilottitilan kanssa räätälöitiin kyseisille tiloille sopivia tautiturvallisuu-

edistäviä ratkaisuja. Hankkeen myötä pyritään rakentamaan tiloille yhtenäiset ohjeet bioturvallisuuden kehittämisestä ja tutkimaan Biocheck.UGent-analyysin soveltuvuutta suomalaisen lypsykarjatilalan arvioinnissa.

Biocheck.UGent-analyysi on Belgiassa alkujaan sikatilojen bioturvallisuutta mittaamaan kehitetty testi. Laskentaohjelma antaa tilallisen vastausten perusteella tilalle pistetuloksen ja esittää graafisesti, miten tila sijoittuu esimerkiksi kansalliseen keskiarvoon nähden. Hankkeen aikana pilottitilojen kehitystä tarkkailtiin tekemällä tautisuojausarvioinnit kahdella tilakäynnillä, ja vertaamalla tuloksia keskenään. Käyntien välissä oli noin vuosi.

Tilojen ohella arvioitiin myös itse Biocheck.UGent-analyysia. Manner-Euroopan suurille tiloille suunniteltu kysymysasettelu aiheuttaa Suomen oloissa jonkin verran vääristymää. Testi esimerkiksi leikkaa tilan pisteitä, jos kaikkia eläinryhmiä ei ole sijoitettu eri ilmatiloihin. Suomalainen karjakoko ja ilmasto tekevät järjestelystä kuitenkin taloudellisesti liiki mahdottoman.

”Tieteellisen testin kysymyksiä emme voi muuttaa, mutta tuloksia analyysiin syötettäessä on mahdollista käyt-

tää hieman tulkinnanvaraa”, asiantuntijaeläinlääkäri **Hertta Pirkkalainen** sanoo.

”Hankkeen myötä pyrimme löytämään suomalaisituloille mahdollisimman oikeelliset tulkinnat ja määrittämään jonkinlaisia tavoitepisteitä. Näiden myötä analyysilla on tulevaisuudessa mahdollista saada vertailukelpoisia tuloksia.”

Biocheck on jo liitetty osaksi Sikavaa, ja tulevaisuudessa sen tulokset mahdollisesti vaikuttavat sikatiloille myönnettävien eläintautivakuutusten lainaehtoihin ja hintoihin. Nasevaan Biocheck todennäköisesti liitetään ensi vuonna.

Terve karja kannattaa -hanke, viralliselta nimeltään Lypsykarjan strateginen terveydenhuolto – karjan terveys talouden kilpailutekijänä, on siis isojen asioiden äärellä. Kerätyn tiedon ja pilottitilakäyntien pohjalta on tarkoitus koostaa maitotiloille yleiset ohjeet bioturvallisuuden kehittämisestä ja viestiä aiheen tärkeydestä. Samalla Biocheckistä sorvataan kotimaisille karjatilaille käypä työkalu.

Hankkeessa ovat mukana Satafood Kehittämisyhdistys ry, Faba osk, Eläinten terveys ETT ry. ja Emovet oy. □

Kuva: Semmi Vailola

Biocheck-analyysin tulokset esitetään tietokoneella hämähäkkikuviona, joka kertoo tilan pistetilanteen muihin kyselyn tehneisiin tiloihin nähden.

Lopuksi tehdään yhteenvedo. Bioturvallisuudesta on Uusitalossa huolehdittu hyvin. Nuorkarjan ja sairastapausten pitämistä omilla rakennuksissaan lypsylehmistä erillään pohditettiin, mutta pohjoinen ilmasto tekee lisärakennuksista taloudellisesti kannattamattomia.

”Bioturvallisuus on aina tasapainoilua riskienhallinnan ja taloudellisten realiteettien kanssa. Tilat ovat myös erilaisia, jolloin yhdelle optimaalinen ratkaisu on toiselle hankala”, Ketonen toteaa.

”Perustekijät ovat silti kaikille samat ja riskienhallintaan panostaminen kannattaa. Ennaltaehkäisy on aina vahinkojen korjaamista halvempaa”. □

Noudatathan näitä ohjeita!

Riisu ulkovaatteet

Vaihda kengät

Desinfioi kädet

Pue työvaatteet

Oman navetan seinälle voi tulostaa tautisuojausohjeistuksen tervekarja.fi-nettisivuilta.

Suomen suosituin pastasarja lehmille

Correct Pötsi-Potku – pötsin vajaatoiminnan yhteydessä

Utare- tai kohtutulehdus, poikimahalvauksen ensioireet tai pelkästään pötsiin joutunut naula aiheuttavat myös syömättömyyttä. Tällaisissa tapauksissa on poistettava sairauden tai vamman alkuperäinen syy ja sen jälkitilanteessa pötsin **Correct Pötsi-Potku** auttaa lehmää parempaa syöntiin.

Sen teho perustuu keltakatkerolääkekasvista valmistettuun gentiana-jauhoeseen, kalsiumpropionaattiin, propyleeni-glykoliin ja hiilivahutukseen.

Pidä aina saatavilla tehokkaat, nopeavaikuttavat ja helppokäyttöiset Correct-pastat. Maatalouskaupoista ja meijeristäsi.

Correct Calcium Pro
Kalsiumlisä
poikimisen turvaksi

Correct Hilli-tanniini
Auttaa lehmää
ripuliongelmassa

Correct Ketosis
Energlisiä lypsylehmille poikimisen
jälkeiseen energjavajaukseen

valio.fi/startti

Correct-pastat ovat eläinlääkäreiden kehittämiä ja lääke tehtaan tarkkuudella valmistettuja tuotteita. Huippulaatuiset pastat valmistaa ranskalainen Virbac-yhtiö, joka on valmistanut tuotteita maanviljelijöille ja eläinlääkintään lähes 50 vuoden ajan.